

Jurkowski, Marian

Sprawozdanie z działalności Towarzystwa : Sprawozdanie z Działalności Wydziałów : Wydział I językoznawstwa i historii literatury : Streszczenia : Pierwsze dwa wersety <Biblij> jako lingwistyczny problem przekładowy

---

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 54, 121-122

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zura obyczajowa godziła nawet w pisarzy skądinąd ultrakatolickich, jak Wespazjan Kochowski, którego 1/3 zbioru *Fraszek* cenzura skazała na byt rękopiśmienny, a i pozostała część wydana w r. 1674 wraz z *Lirykami polskimi* (*Niepróżnujące próżnowanie*) budziła zastrzeżenia biskupa krakowskiego i związanych z nim jezuitów (cenzurę rektora Akademii Krakowskiej oskarżano o zbyt liberalizm). Niewątpliwie nasilająca się cenzura była jedną z przyczyn polskiego „wieku rękopisów” (szczyt jego to druga połowa XVII i pierwsza połowa XVIII w., ale przejawy jego już występowały wcześniej, a trwały i później). Sądzę jednak, iż bardziej nad tym zaciążył brak skutecznego mecenatu nad literaturą.

Marian Jurkowski

PIERWSZE DWA WERSETY BIBLIJ JAKO LINGWISTYCZNY PROBLEM PRZEKŁADOWY

Analiza translatoryczna dwóch pierwszych wersetów Biblii może być przykładem studium dotyczącego krytyki tłumaczeń tekstów sakralnych jako zagadnienie z pogranicza lingwistyki, filozofii (teologii) i realizmizmu. Bez współdziałania wymienionych (a także innych) dyscyplin nie jest możliwy ani adekwatny przekład tekstu biblijnego, ani odpowiedzialna krytyka takiego przekładu.

W referacie zanalizowano 77 przekładów w 45 językach (w tym 14 polskich i 8 niemieckich) dwóch pierwszych wersetów *Starego Testamentu*: Na początku stworzył Bóg niebo i ziemię. A ziemia była pusta i próżna, i ciemności były nad głębokością, a Duch Boży unosił się nad wodami. W oryginale hebr. (pisownia uproszczona): Bereszit bara Elohim et haszamajim we et haarec. We haarec hajtah tohu wabohu we hoszeh al-pnei tehom we ruah Elohim merahafet al-pnei hammajim.

1) *bereszit*, na początku, in principio, am Anfang, v naczale etc. Dla tłumacza oprócz wyboru z synonimów ważna jest tutaj kategoria określoności/nieokreśloności, wynikająca ze znaczenia teologicznego „początku” jako „naszego” początku czasu i świata, a więc czasu i świata określonego. Języki dysponujące kategorią określoności w przekładach nie zawsze tę kategorię wyrażają; np. bułg. v naczalo i v naczaloto, włos. in principio i en el principio. Rolę determinatora pełni niekiedy dopełnienie (w tekście lub komentarzu), np. hiszp. en el comienzo de todo, ang. in the beginning of creation.

2) *bara*, stworzył, creavit, schuff, created, sotvoril etc. Czasownik hebrajski jest terminem teologicznym, odnoszącym się wyłącznie do czynności boskiej „creatio ex nihilo” i nie odnosi się np. do stworzenia Adama i Ewy. W przekładach najczęściej *bara* nie jest wyróżniane, chociaż mamy: sotvoril i sdelal, created i made, hat erschaffen i hat gemacht. Najczęściej występuje tutaj czas przeszły dokonany, momentalny (aoryst lub perfekt).

3) *Elohim*, Bóg, Theos, Deus, Gott etc. W hebr. jest to liczba mnoga, we wszystkich przekładach: singularia; jest to raczej problem teologiczny (zob. wyjątkowo bogata literatura przedmiotu).

4) *Haszammajim we haarec*, niebo i ziemia, Himmel und Erde etc. To hebr. wyrażenie oznacza „świat, wszechświat” i część przekładów znaczenie to uwzględnia (w rozszerzeniu tekstu lub komentarzu), np. włos. il mondo, niem. die Welt, pol. nasz świat (*Biblia dla dzieci*). Niekonsekwentnie stosowana jest też kategoria określoności, np. bułg. nebeto i zemjata. W hebr. „niebo” to pluralis tantum, co rzadko oddawane jest w przekładach, por. białorus. njabjoso, franc. les cieux i le ciel, hiszp. los cielos i el cielo i in.

5) *tohu wabohu*, pusta i próżna, inanis et vacua, wüst und leer etc. Problemem jest przekład onomatopei hebrajskiej złożonej z dwóch rzeczowników i oznaczających łącznie „chaos”. Najbliższy oryginału (aczkolwiek niezgrabny) jest przekład Sandauera: „męt i zamęt... nad odmětem”.

6) *ruah Elohim*, Duch Boży, Spiritus Dei, Gottes Geist etc. Problemem jest hebr. *ruah*, które część tłumaczy oddaje (często w komentarzu) jako „oddech, tchnienie, wicher, wiatr”, np. niem. Gottes Atemzug, gewaltiger Sturm, niderl. vind van God, wł. vento impetuoso.

7) *merahafet*, unosił się, schwebte, naszesze się etc. Problemem jest tu kategoria czasu i aspektu, najczęściej jest to imperfekt (iterativum) jako „niedokonany czas przeszły trwały”.

8) *al-pnei*, na twarzy, nad obliczem, nad, super faciam, upon the face, über etc. Hebrajskie „na obliczu” jest obrazowym przymkiem znaczącym „nad, na, na powierzchni”, w *Septuagincie* występuje jako epano, w *Vulgacie*: super faciam, stąd różnorodne przekłady.

W referacie przedstawiono szczegółowszą analizę z powołaniem się na inne języki. Wniosek: językoznawca po zasięgnięciu opinii innych specjalistów (zwłaszcza teologów) ma prawo do analizy przekładów tekstów biblijnych, a rezultaty jego krytyczno-translatorycznych dociekań mogą okazać się pożyteczne zarówno dla tłumaczy jak i dla egzegetów tekstów sakralnych.

Jolanta Tubielewicz

STOSUNEK JAPOŃCZYKÓW DO IMIGRANTÓW NA PODSTAWIE NAJSTARSZYCH ZACHOWANYCH ŹRÓDEŁ PISANYCH

Najstarszymi zachowanymi w Japonii tekstami o walorze historycznym są: Kojiki („Księga dawnych wydarzeń”) z 712 r., Nihongi („Kronika Japonii”) z 720 r. oraz liczne „opisy obyczajów i ziem” spisywane w poszczególnych prowincjach po 713 r. Porównanie wszystkich tekstów może dać zbliżony do rzeczywistości obraz stosunku Japończyków do osiedlających się na archipelagu